

УДК 007 : 304 : 070

ГЕНДЕРНІ ФІГУРИ В ХУДОЖНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

СУШКОВА Олена,

канд. філол. наук, доц., e-mail: o.sushkova@journ.sumdu.edu.ua;

ШЕСТАК Катерина,

магістрантка, e-mail: katerinashestak01@gmail.com.

Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, Суми, 40007, Україна.

Мета статті – визначення моделей жіночої та чоловічої поведінки на прикладі української народної казки «Про чоловіка, що мав злу жінку» як складової гендерних фігур у художній комунікації. Актуальність дослідження полягає в тому, що, продовжуючи дослідження гендерної складової українських народних казок, у статті робиться акцент на значимості гендерних фігур у художній комунікації. Вказується, що статеві ідентифікація у персонажів казки пройшла успішно, адже вони усвідомлюють себе чоловіком і жінкою. Разом з тим, вони перейняли від батьків певні гендерні установки, які можна трактувати так: чоловік – слабкий, повинен підкорюватися жінці; жінка – сильна, повинна керувати чоловіком.

У процесі дослідження з'ясовано, що казка «Про чоловіка, що мав злу жінку» демонструє взаємодію маскуліної жінки та феміного чоловіка. Формування гендерної ідентичності персонажів зумовлене неправильною гендерною моделлю, яку спостерігали чоловік і жінка в дитинстві, і згодом перенесли її у своє доросле життя: як на власну гендерну ідентичність, так і на взаємодію із протилежною статтю.

Ключові слова: гендер, гендерна ідентичність, гендерні фігури, художня комунікація.

GENDER FIGURES IN FICTION COMMUNICATION

The aim of the article is to identify female and male behaviour models, basing on a Ukrainian folk tale «Pro choloivika, shcho mav zlu zhinku» / «About a man who had an evil wife» as a component of gender figures in fiction communication. The relevance of the research is that developing studying of gender component of Ukrainian folk tales, the article emphasises the significance of gender figures in fiction communication. We state that gender identification of the tale's characters is successful as they take themselves as a man and a woman. At the same time, they share certain gender role attitudes of their parents, which we can regard as following: a man is weak and must obey a woman; a woman is strong and must control a man.

In the process of the research, we found out that a folk tale «About a man who had an evil wife» demonstrates the interaction of a masculine woman and a feminine man. Shaping of gender identity of the characters results from the wrong gender model, which the man and the woman observed in their childhood and further transferred in their adult life: on both personal gender identity and interaction with the opposite sex.

Key words: gender, gender identity, gender figures, fiction communication.

Вступ. Казка вважається традиційним методом виховання моральних якостей, активно впливає на почуття і розум, розвиває сприйнятливості і емоційність. Розглядаючи культурні стереотипи в українських народних казках, відзначають кілька гендерних особливостей. По-перше, у більшості казок жіночі та чоловічі стереотипи поведінки протиставляються. По-друге, у стереотипах, пов'язаних із правильними й неправильними якостями персонажів, у більшості казок жінок та чоловіків засуджують за різні аспекти поведінки [9]. Отже, гендерні ролі персонажів казок відрізняються в залежності від статі. Загалом до середини ХХ століття статеві належності індивіда вважалася біологічним фактом, з якого автоматично виводилися всі біологічні, соціальні та тілесні відмінності між чоловіками і жінками [2, с. 66].

Актуальність дослідження полягає в тому, що, продовжуючи дослідження гендерної складової українських народних казок, у статті робиться акцент на значимості гендерних фігур у художній комунікації.

Дослідження гендерних аспектів у художній літературі цікавить багатьох дослідників. Серед національних публікацій останнього часу можна виділити статтю Х. Душко та Ю. Маслової [4], де розглянуто поняття «гендерний стереотип» як феномен суспільства, а також проаналізовано особливості його створення й нівелювання у творах художньої літератури; статтю Т. Качак [6], присвячену дослідженню аспектів гендерної інтерпретації у сучасній українській дитячій літературі; дисертацію М. Варикаши [3] – охарактеризовано особливості гендерного дискурсу та засобів його текстуального втілення у щоденниках письменників першої половини ХХ ст. Якщо говорити про дослідження гендерних змістів як журналістської складової, тут ми базувалися на працях А. Бойко, А. Волобуєвої, О. Дубецької, С. Семенко, Н. Сидоренко, О. Сушкової [14] та багатьох інших.

Мета статті – визначення моделей жіночої та чоловічої поведінки на прикладі української народної казки «Про чоловіка, що мав злу жінку» як складової гендерних фігур у художній комунікації.

Наукова новизна. Розвиваючи започатковані іншими авторами гендерні дослідження народних казок, ми розглядаємо їх в аспекті художньої комунікації.

Завдання дослідження полягають у тому, щоб виділити аспект формування гендерної ідентичності героїв твору та виявити головні гендерні стереотипи як елементи художньої комунікації.

Методи дослідження. Під час проведення наукового дослідження автори задіяли методи герменевтичний, семантико-стилістичний та психоаналізу. Для розуміння тексту з подальшим його тлумаченням та інтерпретацією використали герменевтичний підхід, що й дозволило з'ясувати ідейну наповненість казки. Послугуючись семантико-стилістичним методом виявлено співвідношення мовних засобів, якими експресивно виражається інтелектуальний, емоційний та естетичний змісти твору до змісту інформації. Методологічними принципами виступали також загальні поняття про текст та емпіричний метод гендерного аналізу.

Результати й обговорення. Українську народну казку «Про чоловіка, що мав злу жінку», на перший погляд, можна трактувати як зображення моральної ницості жінки, якій було мало всіх благ та праці чоловіка, за що її покарали. Дійсно, не відкидаючи цю точку зору, адже моральна складова є важливою у досліджуваному творі – як у трактуванні поведінки чоловіка, так і поведінки жінки, спробуємо проаналізувати причини продемонстрованої у творі поведінки подружньої пари і зробити висновки, що засновані не на моралі, а на психологічних, гендерних особливостях персонажів.

У психології існує напрям, що відображає розуміння гендеру як категорії, яка визначається біологічною схильністю. Джон Мані вважав, що люди народжуються з певними шаблонами у свідомості, запрограмованими на маскуліність або фемініність. Процес набуття гендеру відбувається в постнатальному досвіді протягом перших 18 місяців життя і є незворотнім.

Американський психолог М. Даймонд пояснює взаємодію статі і гендеру так: «Людина народжується з біологічною психосексуальною зумовленістю, яка зафіксована генетико-ендокринною спадщиною, і зі схильністю до певного сексуального і гендерного шаблонів, які повинні проявитися. Які шаблони проявляться, залежить від великої кількості соціальних і культурних чинників і ступеня толерантності, яку вони дозволяють. З цього випливає інша концепція. Кожен індивід живе одночасно з двома баченнями себе – це внутрішня особиста статева ідентичність і зовнішня соціальна та публічна гендерна ідентичність. Статева ідентичність людини створюється до народження як функція генетико-ендокринних сил і прояв-

ляється з розвитком. Гендерна ідентичність людини, усвідомлення того, як він або вона розглядається в суспільстві, розвивається в післяпологовому досвіді. Це виходить із загального розгляду суспільних норм та очікувань і з порівняння себе з однолітками» [12, с. 48].

Визначення гендеру як соціально-біологічної категорії передбачає розгляд біологічних факторів як основи, на якій формуються соціально-культурні відмінності. Р. Столлер розділив поняття статі та гендеру, проте вважав, що біологія багато в чому має вплив саме на формування гендеру [13, с. 69-70].

І. Кон відзначав, що повне відділення статі від гендеру є абсолютно безглуздим: «... безстатевий гендер – така ж безглуздість, як позасоціальна сексуальність» [7, с. 33].

Таким чином, поняття гендеру розглядається як соціально-біологічна категорія, яка не передбачає нівелювання терміна «стать» або його заміну. Стать і гендер, з точки зору такого підходу, скоріше є взаємодоповнюючими категоріями, і біологічні фактори неминуче впливають на формування гендеру, хоча ступінь цього впливу і його прояви можуть визначатися по-різному.

Гендер також розуміється як соціально-культурна категорія, яка конструюється суспільством і не має зв'язку з біологією. В основі такого розуміння гендеру лежить постмодерністська філософія.

На наш погляд, найбільш виправданим є підхід, який розглядає поняття гендеру і статі у тісному взаємозв'язку. У цій проблематичній складовій ми схрляємося до твердження Н. Абубікіровою, що гендер – це не просто поняття, це «стратегія-концепт», що включає цілий комплекс понять, у зв'язку з чим «гендер не має остаточного й однозначного визначення», що є особливістю самого поняття [1, с. 125].

Вважаємо, що взаємозв'язок статі та гендеру – це взаємовплив. Гендер визначається щодо статі, і в той же час може впливати на біологічну стать. Таким чином, стать також є не біологічною, а біолого-соціально-культурною категорією.

Отож, у досліджуваній казці бачимо дві дійові особи, які за статтю є жінкою і чоловіком. Вони виконують жіночі й чоловічі ролі – жінка висловлює свої бажання, а чоловік – виконує їх:

«Одного разу каже вона йому:

– Ідь у ліс і привези дров.

Поїхав він і шукає сухих дров, аби жінка не сварилася» [10].

Уже тут бачимо взаємини, у яких немає рівності, а є позиція керування і підлеглості. Більше того, чоловік виконує доручення жінки не з позиції любові, а з позиції страху. Страх є одним із базових почуттів, що не виникає просто так, а тому можна припустити, що жінка систематично викликає це почуття у чоловіка психологічними чинниками.

Якщо дивитися з позицій гендеру, то за внутрішнім світовідчуттям та зовнішнім ставленням один до одного жінка належить до маскулінного типу, адже вона керує, а чоловік – до фемінного, оскільки виконує вказівки. Загалом, чоловіча поведінка маскулітності, завжди позначається як щось протилежне жіночій поведінці і фемінності.

Ці явища активно формуються та поширюються у суспільстві за допомогою художніх творів, адже вважається, що саме художній текст має найбільший вплив на особистість, що залежить, як від когнітивної компетенції читача, його емоційного досвіду, так і від емотивного змісту. Разом із цим, серед українських казок зустрічаються й такі, що містять неградиційні гендерні стереотипи. Саме вони орієнтують читачів казок на те, що деякі жінки наділені чоловічими рисами. Так, жінці у досліджуваній казці притаманні такі якості: наполегливість, грубість, жорстокість, авторитарність, цілеспрямованість, тоді як чоловікові – м'якість, піддатливість, смиренність.

Жінка є втіленням маскулінності в особі жіночої статі, а чоловік – втіленням фемінності в особі чоловічої статі. Згідно із законами психології все правильно, адже у подружній парі можуть бути лише ті люди, які урівноважують якості один одного. Тобто маскулінний чоловік не зміг би жити з маскулінною жінкою: і йому, і їй було б некомфортно, так само як і фемінна жінка із фемінним чоловіком.

Загалом, така модель притаманна українській культурі, де тривалий час панував матриархат. Незважаючи на те, що існують гендерні стереотипи про сильного чоловіка-здобувача і слабку жінку – домашню берегиню. Протилежний тип, де сильна жінка принижує слабого чоловіка, також досить розповсюджений, що й спостерігаємо в досліджуваній казці: «Спочатку все йшло добре, а потім жінка дуже зненавиділа чоловіка. Що б не робив – не міг їй ніколи догодити» [10].

Теорія соціальних ролей Е. Іглі свідчить, що більшість гендерних відмінностей є продуктами різних соціальних ролей, які підтримують або пригнічують у чоловіків і жінок певні варіанти поведінки. Різні ролі формують різні навички та установки, що призводить до відмінної поведінки чоловіків і жінок.

Представники нової психології статі (Е. Маккобі, К. Джаклін) вважають, що гендерна ідентичність формується під впливом соціальних очікувань суспільства, статеворольових стереотипів.

Розвиток статевої ідентичності є складним багаторівневим процесом і починається з народження дитини. Залежно від статі новонародженої дитини, будується стратегія виховання. Однак, як зазначає І. Кон, дитина – не пасивний об'єкт гендерної соціалізації. Спираючись на неузгодженість дій своїх вихователів, дорослих і однолітків, і власний життєвий досвід, вона вибирає із запропонованих їй зразків щось своє [7].

Відомо, що в процесі становлення гендерна ідентичність проходить низку етапів, що співвідносяться з віковими етапами психічного та фізичного розвитку людини. Первинна ідентифікація людини відбувається відповідно до біологічної статі й формується на вродженій основі через наслідування дорослого, приблизно в перший рік життя. Початковий етап формування статево-рольових позицій відбувається в дошкільному віці [2, с. 111].

Каналами, найбільш значущими для формування гендерної ідентичності є сімейно-побутові звичаї (включаючи статеві ролі й очікування щодо шлюбу та батьківства), релігійно-побутові традиції, предметно-речова культура, освітні установи, застосування масової інформації.

Гендерна ідентичність дорослого – це складна структура, яка, крім гендерної обізнаності, включає також гендерну ідентичність, ментальну стать, а також «сексуальну орієнтацію», гендерні стереотипи, ставлення до гендерних ролей [5, с. 23].

Зважаючи на це, можемо стверджувати, що статева ідентифікація у персонажів казки пройшла успішно, адже вони усвідомлюють себе чоловіком і жінкою. Разом з тим, вони перейняли від батьків певні гендерні установки, які можна потрактувати так: чоловік – слабкий, повинен підкорюватися жінці; жінка – сильна, повинна керувати чоловіком. Припускаємо, що мати жінки була теж маскулінною, а батько – фемінним. Як відомо, дівчатка переймають модель поведінки матері, а у відносинах шукають модель батька, тоді як хлопчики – навпаки, переймають модель поведінки батька, а у відносинах шукають «маму». Отож, логічно, що мати чоловіка була маскулінною, авторитарною, а тому він звик до такої поведінки і таку дружину обрав для себе.

Чоловік, придушуючи свої принципи, виконує всі забаганки жінки (що, як ми уже з'ясували, є моделлю його поведінки з дитинства, коли потрібно було піддаватися впливу маскулінної матері). Його дружина ж, будучи за статтю жінкою, дуже любить комфорт [8]. У жінки і зростають потреби, що не є злогою як такою, а просто задоволення всіх позицій піраміди за Маслоу. Чоловік же, природно, намагається

задовольнити всі потреби дружини, адже це і є його чоловіча роль. З іншого ж боку, те, як вони взаємодіють, приносить дискомфорт обом: жінка зневажає чоловіка, не має до нього вдячності, а він не може задовольнити усі її потреби. Однак по-іншому вони не вміють, адже, як ми уже зазначали, перейняли певні гендерні установки від батька і матері.

У казці бачимо ще одну проблему – покарання жінки чоловіком за невідповідну поведінку: «Так він ішов, ішов і надивав глибочезну яму, що дна її не видно. Постояв над нею і подумав: – Як я тобі не вгоджу дровами, то будеш у цій ямі» [10].

І дійсно, чоловік везе жінку в ліс і закидає в яму, лишаючи своїх дітей без матері. Це засвідчує владу чоловіка над правами і свободами жінки, а також його ницість і невміння вирішувати конфлікти іншим шляхом. Схоже, що він просто мстить жінці за те, що не може протистояти її маскулінності, а тому обирає найлегший шлях – позбавитися від неї.

Цікавою є інша частина:

«Набрав дров будь-яких і приїжджає додому. Тут корови ревуть, а діти плачуть: – Тату, де мама?

– Не плачте, діточки. Вона ще гриби збирає. Прийде.

Скидав дрова, випряг коней і приходять до хати. Та діти далі плачуть. Переночували – вранці знову плачуть.

– Біда, – думає собі. – Погано я зробив» [10].

Те, що «корови ревуть», а «діти плачуть» без жінки, демонструє, що зазвичай дітьми і господарством займалася жінка, чоловік не переймався цією роботою, а тому йому дивно побачити, що без жінки усе пішло не так. Виявляється, що як дружина його не поважала, так і він не вмів цінувати її працю і не був вдячним. Їхня поведінка була схожою і спрямованою на психологічне «знищення» партнера. Чоловік же пішов ще далі, посягнувши на фізичне життя своєї дружини.

Після того, як чоловік позбавився жінки, його справи різко йдуть угору – він багатіє (йому допомагає чорт, який опинився в одній ямі з його дружиною, і замість того, щоб врятувати її, чоловік рятує чорта). Цей аспект також підтверджує думку психологів про те, що чоловік заробляє рівно стільки, скільки достойна його жінка, і наскільки вона його цінує. Позбавившись, таким чином, згубного психологічного впливу, чоловік ніби розкриває свою природну сутність і отримує матеріальні блага. Однак таке перевалювання відповідальності показує насправді психологічну незрілість чоловіка та відсутність істинних маскулінних рис.

Висновки та перспективи дослідження. Казка «Про чоловіка, що мав злу жінку» показує взаємодію маскулінної жінки та фемінного чоловіка (тобто у персонажів бачимо невідповідність фізіологічної статі та психологічної гендерної ідентичності). Формування гендерної ідентичності зумовлене неправильною гендерною моделлю, яку спостерігали чоловік і жінка у дитинстві (бачили маскулінну матір та фемінного батька, просто чоловік приєднався до моделі поведінки батька, набувши фемінних якостей, а жінка – до матері, набувши маскулінних рис). Тобто і чоловік, і жінка із казки походять із одного середовища, а тому у відносинах шукають те, що знайоме їм із дитинства: жінка – фемінного чоловіка (батька), а чоловік – маскулінну дружину (матір).

Об'єднавшись у подружжя, вони не можуть діяти іншим чином, аніж передбачено їхніми внутрішніми якостями, адже вони не знають, що можна по-іншому. Намагання чоловіка дати своїй дружині блага, що передбачено роллю маскулітного чоловіка, завершилися невдало, адже жінка не змогла їх прийняти і задовольнити свої потреби через відсутність фемінних рис. Позбавившись жінки, і разом з тим пагубного психологічного впливу, чоловік розкриває свій потенціал і отримує матеріальні блага. Це засвідчує гендерний стереотип про те, що жінка відповідальна за психологічний стан і рівень прибутків свого чоловіка.

Отже, робимо висновок, що казка «Про чоловіка, що мав злу жінку» має значну базу для гендерних досліджень, оскільки автор зображує відносини в сім'ї у всій їх складності і неоднозначності, показуючи їх крізь призму невідповідності фізіологічної статі психологічній гендерній ідентичності, а також демонструє перекладання відповідальності на жінку за стан чоловіка і покарання через «невідповідну» поведінку.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні інших українських народних казок з погляду на їх гендерну спрямованість в аспекті художньої комунікації.

1. Абубикірова Н. И. Что такое «гендер»? *Общественные науки и современность*. 1996. № 6. С. 123–125.
2. Бендас Т.В. Гендерная психология: Учебное пособие. Санкт-Петербург: Питер, 2005. 431 с.
3. Варикаша М.М. Гендерний дискурс у літературі NON-fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини ХХ століття): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06 / М. М. Варикаша; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. Київ, 2009. 20 с.
4. Душко Х.І., Маслова Ю.П. Репрезентація гендерних стереотипів у художній літературі. *Journal of Education, Health and Sport*. 2016. №6(5). С. 329-340.
5. Каган В.Е. Система половых различий. *Психика и пол детей и подростков в норме и патологии*: сб. науч. тр. Санкт-Петербург, 2006. С. 19-24.
6. Качак Т.Б. Сучасна українська дитяча література: аспекти гендерної інтерпретації. URL: https://www.researchgate.net/publication/339774163_Kacak_Tetana_SUCASNA_UKRAINSKA_DITACA_LITERATURA_ASPEKTI_GENDERNOI_INTERPRETACII
7. Кон И.С. Психология половых различий. *Вопросы психологии*. 2008. №2. С. 47-57.
8. Маслоу А. Мотивация и личность. Санкт-Петербург: Евразия, 1999. 478 с.
9. Медіна Т. Гендерний аналіз українських народних казок. URL: https://www.researchgate.net/publication/341867189_Gendernij_analiz_ukrainskih_narodnih_kazok.
10. Про чоловіка, що мав злу жінку (українська народна казка). URL: <https://derevo-kazok.org/pro-cholovika-shho-mav-zlu-zhinku-kazka.html>
11. Робинів Ю.В. Нравственные основы творчества А.С. Пушкина. «Сказка о рыбаке и рыбке». *Вопросы культурологии*: Сб. научн. тр. Москва, 2007. Вып. 7. С. 108–121.
12. Diamond M., Crawford M. Sex and Gender: Same or Different? *Feminism & Psychology*. 2000. Volume 10 (1). Pp. 46–54.
13. Germon Jennifer. Gender: a Genealogy of an Idea. London, 2009. 156 p.
14. Див., зокрема: Бойко, А. «Жіноче питання» у контексті релігійних медіа України. *Образ: наук. журн.* Суми ; Київ, 2016. Вип. 2 (20). С. 43–50; Сушкова О. М., Садівничий В. О. Фемінні гендерно марковані меми як феномен сучасних медій. *Медіанпростір: проблеми і виклики сьогодення*. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2018 року). Київ, 2018. С. 267–271; Сидоренко Н. Жіноча преса в Україні періоду незалежності (кількісноякісні параметри). *Образ: наук. журн.* Суми ; Київ, 2016. Вип. 2 (20). С. 36–42; Сушкова О. М. Періодичні видання для жінок в Україні: динаміка розвитку та концептуальні особливості : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2009. 144 с.

1. Abubikirova, N.I. (1996), «What is “gender”?», *Obshhestvennye nauky u sovremennostj* [Social sciences and modernity], No. 6, P. 123–125.
2. Bendas, T.V. (2005), *Gender Psychology*, St. Petersburg: Peter, 431 p.
3. Varikasha, M.M. (2009), *Gender discourse in NON-fiction literature (based on materials from writers in the first half of the 20th century): Abstract of the PhD diss.*(philol. sciences), National Academy of Sciences of Ukraine, Ін-т л-ри ім. Т.Г. Шевченка, Kiev, 20 p.
4. Dushko, H.I., Maslova, Yu.P. (2016), «Representation of gender stereotypes in artistic literature», *Journal of Education, Health and Sport*, No. 6 (5), P. 329-340.
5. Kagan, V.E. (2006), «The system of sex differences», *Psykyhka u pol detej u podroستkov v norme u pathologyu* [Psyche and gender of children and adolescents in health and disease], St. Petersburg, P. 19-24.
6. Kachak, T.B. «Modern Ukrainian Child Literature: Aspects of Gender Interpretation», available at: https://www.researchgate.net/publication/339774163_Kacak_Tetana_SUCASNA

UKRAINSKA_DITACA_LITERATURA_ASPEKTI_GENDERNOI_INTERPRETACII (accessed 20 February 2021).

7. Kon, I.S. (2008), «Psychology of sex differences», *Voprosy psikhologhyy* [Psychology issues], No. 2, P. 47-57.

8. Maslow, A. (1999), *Motivation and personality*. St. Petersburg: Eurasia, 478 p.

9. Medina T. Gender analysis of Ukrainian folk tales: https://www.researchgate.net/publication/341867189_Gendernij_analiz_ukrainskih_narodnih_kazok.

10. About a man who had an evil woman (Ukrainian folk tale), available at: <https://ilibrary.ru/text/456/p.1/index.html> (accessed 19 February 2021).

11. Robinov, Yu.V. (2007), The moral foundations of A. S. Pushkin. «The Tale of the Fisherman and the Fish», *Voprosy kuljturologhyy* [Questions of cultural studies], Moscow, Issue. 7, pp. 108–121.

12. Diamond, M., Crawford, M. (2000), «Sex and Gender: Same or Different?», *Feminism & Psychology*, Volume 10 (1), 46–54 p.

13. Germon, Jennifer (2009), *Gender: a Genealogy of an Idea*, London, 156 p.

14. Dyv., zokrema: Bojko, A. «Zhinoche pytannja» u konteksti relighijnykh media Ukrajinu. *Obraz: nauk. zhurn. Sumy ; Kyjiv, 2016. Vyp. 2 (20). S. 43–50*; Sushkova O. M., Sadivnychyj V. O. Feminni ghenerno markovani memy jak fenomen suchasnykh medij. *Mediaprostir: problemy i vyklyky sjoghodennja. Zbirnyk materialiv Vseukrajinskoji naukovopraktychnoji konferenciji. Zbirnyk materialiv Vseukrajinskoji naukovopraktychnoji konferenciji (Kyjiv, 25 kvitnja 2018 roku). Kyjiv, 2018. S. 267–271*; Sydorenko N. Zhinocha presa v Ukrajinu periodu nezalezhnosti (kiljkisnojakisni parametry). *Obraz: nauk. zhurn. Sumy ; Kyjiv, 2016. Vyp. 2 (20). S. 36–42*; Sushkova O. M. *Periodychni vydannja dlja zhynok v Ukrajinu: dynamika rozvytku ta konceptualjni osoblyvosti : navch. posib. Sumy : SumDU, 2009. 144 s.*

UDC 007 : 304 : 070

GENDER FIGURES IN FICTION COMMUNICATION

Sushkova Olena, PhD (Philology), Associate Professor, e-mail: o.sushkova@journ.sumdu.edu.ua, ORCID – <https://orcid.org/0000-0002-2765-6654>

Shestak Kateryna, Magistrant, e-mail: katerinashestak01@gmail.com, ORCID – <https://orcid.org/0000-0003-4898-3264>

Sumy State University, 2, Rymsky--Korsakov St., Sumy, 40007, Ukraine.

Introduction. Practical study of magazines aimed to identify their place in the scientific communication system requires the discovery of typological traits and features and to model and predict new publications. Such analysis includes thematically oriented classification, identifying typological features of magazines and their kinds, logical classification of models, typological modeling.

Relevance and aim. The aim of the research is to identify female and male behaviour models, basing on a Ukrainian folk tale «Pro cholovika, shcho mav zlu zhinku»/«About a man who had an evil wife» as a component of gender figures in fiction communication. The relevance of the research is that developing studying of gender component of Ukrainian folk tales, the article emphasises the significance of gender figures in fiction communication.

Methodology. To implement the work, we used the following methods: hermeneutic (for understanding the sense of the folk tale), semantic-stylistic (for revealing correlation of linguistic means which expressively render the intellectual, emotional, or esthetic sense of the feature work with informational sense), method of psychoanalysis.

Results. At first sight, we can regard a Ukrainian folk tale «About a man who had an evil wife» depicting the moral value of a woman who was not satisfied with the welfare and her husband's work and punished for that. If to look at it from a gender point of view, according to her inner world perception and outer attitude to one another, the woman belongs to a

masculine type because she rules, and the man belongs to the feminine type because he acts upon instructions. Generally, gender identification of the tale's characters is successful, as they take themselves as a man and a woman. At the same time, they share certain gender role attitudes of their parents, which we can regard as following: a man is weak and must obey a woman; a woman is strong and must control a man.

Conclusions. In the process of the research, we found out that a folk tale «About a man who had an evil wife» demonstrates the interaction of a masculine woman and a feminine man. Shaping of gender identity of the characters results from the wrong gender model, which the man and the woman observed in their childhood and further transferred in their adult life: on both personal gender identity and interaction with the opposite sex.

Key words: *gender, gender identity, gender figures, fiction communication.*

Стаття надійшла до редакції 06.09.2021